

Европейски икономически и социален комитет

TEN/450
План за енергийна
ефективност, 2011 г.

Брюксел, 14 юли 2011 г.

СТАНОВИЩЕ

на

Европейския икономически и социален комитет

относно

„Съобщение от Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно „План за енергийна ефективност, 2011 г.“

COM(2011) 109 окончателен

Докладчик: г-жа **Sirkeinen**

На 8 март 2011 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Съобщение от Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно „План за енергийна ефективност, 2011 г.“

СОМ(2011) 109 окончателен.

Специализирана секция „Транспорт, енергетика, инфраструктури, информационно общество“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 22 юни 2011 г.

На 473-ата си пленарна сесия, проведена на 13 и 14 юли 2011 г. (заседание от 14 юли), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с единодушие.

*

* *

1. **Заклучения и препоръки**

1.1 ЕИСК извежда следните заключения:

- отново заявява твърдата си подкрепа за целта за по-висока енергийна ефективност като централна част от стратегията „Европа 2020“;
- изтъква, че енергийната ефективност и енергоспестяването зависят най-вече от действията на гражданите, предприятията и работниците, както и от промяната на поведението им;
- би поставил по-силно ударение върху по-дългосрочните устойчиви ефекти, отколкото върху стремежа за постижения в краткосрочен план;
- подчертава, че енергоспестяването трябва да стимулира икономическото развитие, социалното благоденствие и качеството на живота;
- подчертава отговорността на държавите-членки, като ЕС следва да създаде обща рамка;
- подчертава колко е важно да се подберат правилните инструменти и смята, че доброволните споразумения са полезни, а задължителните мерки са необходими в случаите, в които няма ефект от положителните стимули;
- подчертава важността на комбинираното производство като високоефективен начин за производство на енергия;

- не подкрепя определянето на задължителна обща цел за енергийна ефективност, а препоръчва съсредоточаването на усилията за постигане на истински резултати; и
- подчертава необходимостта от осигуряване на финансова подкрепа и инвестиции за използване на огромния потенциал в новите държави-членки.

1.2 ЕИСК препоръчва

- *на Комисията относно Плана за действие в областта на енергийната ефективност:*
 - да изясни въпроса за отчитането на резултатите от мерките за енергийна ефективност;
 - да обясни по-добре на какво се основават разчетите за енергопотреблението през 2020 г.;
 - да направи националните планове за действие за енергийна ефективност по-стратегически и да проведе обществени допитвания по време на изготвянето и оценката им;
 - да изясни изискването публичният сектор да увеличи двойно темпа на саниране на сградите;
 - да проведе и публикува задълбочено проучване на белите сертификати;
 - да използва целеви мерки за разрешаване на индивидуални случаи на големи неоползотворени възможности за енергийна ефективност, както и да гарантира възможността за предоставяне на държавна помощ в специфични случаи;
 - да изисква гарантиран достъп на електроенергията от комбинирано производство до електроенергийната мрежа, за да се увеличи делът на комбинираното производство в производството на топлинна енергия и електроенергия.
- *относно мерките за насърчаване на промяната в поведението:*
 - в центъра на вниманието да бъде поставен енергопотребителят;
 - да се засили ролята на публичния сектор като пример за енергийна ефективност, който могат да следват предприятията и домакинствата;
 - да се изследва поведението на хората и да се съобразят мерките за информиране и повишаване на съзнанието с различните групи потребители;
 - да се гарантира, че действията са в полза на потребителите;
 - да се предоставят, когато е необходимо, внимателно обмислени и ефективни стимули; дори чрез по-скромни стимули може да се постигнат резултати;
 - строителите и правителствата да се погрижат за това допълнителните инвестиции в сградите да намерят отражение в стойността им;
 - да се разшири обхватът на образованието и обучението в строителния сектор и да се адаптира съдържанието им;
 - да се насърчава обучението на публичната администрация в областта на енергийната ефективност, включително възлагането на „зелени“ обществени поръчки;

- Комисията да проучи проблемите и при необходимост да преразгледа разпоредбите за сертификатите за енергийни характеристики на сградите и новата система за екомаркировка на електроуредите;
- Комисията да направи оценка на въздействието върху енергопотребителите от въвеждането на отчитане с интелигентни измервателни прибори и да предложи допълнителни мерки за постигане на истински ползи;
- да продължи разработването на добре функциониращи национални дългосрочни доброволни споразумения, които да се прилагат и към публичния сектор;
- да бъдат истински ангажирани всички заинтересовани участници – граждани, предприятия, работници.

2. Въведение

- 2.1 Енергийната ефективност е в основата на стратегията „Европа 2020“. Тя **допринася за постигането на трите ключови цели на енергийната политика** – сигурност на доставките, конкурентоспособност и опазване на околната среда/борба с изменението на климата. ЕИСК винаги е подкрепял целта за по-голяма енергийна ефективност и в много свои становища е изразявал мнение по свързани с този въпрос мерки.
- 2.2 **Настоящото становище обхваща две инициативи.** ЕИСК реши да изготви през 2011 г. становище по собствена инициатива относно енергийната ефективност с акцент върху промяната в поведението и начините за постигане на резултати. През март 2011 г., когато Комисията представи своя План за енергийна ефективност 2011 г., беше взето решение мнението на Комитета да бъде изложено в същото становище.
- 2.2.1 Затова заключенията и препоръките в настоящото становище, както и глава 2 „Въведение“ и глава 4 „Общи бележки относно енергийната ефективност“, са общи за двете части. Глава 3 „Основно съдържание на Съобщението относно „План за енергийна ефективност, 2011 г.“ и глава 5 „Специфични бележки“ се отнасят за съобщението относно Плана за енергийна ефективност, а глава 6 „Мерки за насърчаване на промяна в поведението на потребителите“ се отнася за становището по собствена инициатива на Комитета. Последната глава се основава най-вече на констатациите от изслушване, организирано на 18 май 2011 г.
- 2.3 През 2007 г. се предвиждаше **брутното вътрешно потребление на енергия** (без неенергийната употреба) да възлезе на 1842 млн. т н.е. (милиона тона нефтен еквивалент), като целта беше да се постигне икономия на енергия от 368 млн. т н.е. На базата на направени неотдавна изчисления се предвижда през 2020 г. потреблението да бъде 1678 млн. т н.е. Според последните статистически данни от 2008 г. брутното вътрешно потребление на енергия в ЕС възлиза на 1685 млн. т н.е.

2.4 През 2008 г. окончателното потребление на енергия възлезе на 1169 млн. т н.е. 25% от потреблението на тази енергия се падат на жилищния сектор, а 12% – на сектора на услугите. В домакинствата 67% от енергопотреблението отиват за отопление, 15% – за осветление и хранене на домакинските уреди, 14% – за нагряване на водата и 4% – за готвене. Транспортът има дял от 32% в енергопотреблението, промишлеността – от 27%, а за други нужди – 4%.

3. Основно съдържание на съобщението относно Плана за енергийна ефективност, 2011 г.

3.1 **Предишният План за действие за енергийна ефективност** от 2006 г. и последвалите го правни и други мерки дадоха тласък на усилията за постигане на по-голяма енергийна ефективност. Те обаче не бяха предназначени да постигнат целта за спестяване на 20% от първичното енергопотребление в ЕС до 2020 г., която беше определена на по-късен етап. Според оценките ЕС е на път да изпълни наполовина тази цел.

3.2 Новият план е част от **водещата инициатива „Европа за ефективно използване на ресурсите“** на стратегията „Европа 2020“. Целта е да се реализират икономии в размер на 20% до 2020 г. Планът излага целите на Комисията, които ще бъдат постигнати посредством правни и други предложения по-късно през 2011 г., на първо място като се преразгледат директивата за енергийните услуги и директивата за комбинираното производство на топлинна енергия и електроенергия¹.

3.3 Според Комисията, ако бъдат **приложени напълно**, съществуващите и новите мерки имат потенциала да реализират икономии в размер до 1000 евро годишно за всяко домакинство, да създадат до 2 милиона работни места и да намалят емисиите на парникови газове със 740 млн. тона, както и да повишат конкурентоспособността на промишлеността в Европа.

3.4 Най-голям **потенциал за икономии** има в сградния сектор. Поставя се акцент върху ускореното саниране на обществените и частните сгради и подобряването на характеристиките на компонентите и домакинските уреди посредством:

- обвързваща цел за удвояване на процента на санираните обществени сгради, за да се постигне съответствие с характеристиките на най-добрите 10% от гледна точка на енергийната ефективност, така че от 2019 г. нататък всички нови сгради да постигнат „почти нулево енергопотребление“;
- улесняване на сключването на договори за енергоспестяване с гарантиран резултат и укрепване на Конвента на кметовете.

¹ ОВ L 114, 27.4.2006 г., стр. 64 и ОВ L 52, 21.2.2004 г., стр. 50.

3.5 За да се намали енергопотреблението **в домовете**, следва:

- да се насърчи използването на селищните топлофикационни и охладителни системи;
- да се въведат правни разпоредби за справяне с проблема с „разделението на стимулите“ (собственик/наемател);
- да се подпомогне повишаването на квалификацията, за да се отговори на удвоената нужда от квалифицирани работници при извършването на реконструкции;
- да се окаже подкрепа за преодоляване на пазарните пречки пред дружествата за енергийни услуги (ESCO).

3.6 За да се подобри енергийната ефективност **в сектора на енергопроизводството** (30% от първичното енергопотребление), следва:

- да се въведе обвързващо изискване за постигане на равнището на най-добрата налична технология за енергийна ефективност при нови инсталации и инсталации, чието разрешение предстои да бъде подновено;
- да се въведат задължителни системи за комбинирано производство на топлинна енергия и електроенергия в новите топлоелектрически мощности в случаите, когато има достатъчно търсене на отопление или охлаждане, и да се осигури приоритетен достъп до системите за разпределяне на енергията, получена при комбинирано производство на топлинна енергия и електроенергия;
- националните мрежови регулатори да обърнат по-голямо внимание на енергийната ефективност при вземането на решения и упражняването на надзор;
- всички държави-членки да създадат национални схеми за задължения за енергоспестяване (бели сертификати?).

3.7 Нови мерки за **преработващата промишленост**:

- да се насърчат държавите-членки да осигуряват информация и подходящи стимули (данъци, финансиране) за МСП;
- да се извършват задължителни периодични енергийни одити в големите дружества и да се предоставят стимули за въвеждане на системи за енергийно управление;
- да се въведат изисквания за екологосъобразно проектиране при стандартните промишлени съоръжения, като например двигатели, помпи, компресори, сушилни, топилни, леярни, дестилационни съоръжения и пещи;
- да се насърчат доброволните споразумения, основаващи се на ясни цели, методологии, измерване и наблюдение.

3.8 Комисията ще продължи да насърчава разработването, изпитването и въвеждането в експлоатация на нови енергийно ефективни **технологии**.

- 3.9 Осигуряването на **финансови средства** за насърчаване на енергийната ефективност с цел да се преодолеят пазарните и регулаторните пропуски е преди всичко национална отговорност. В допълнение към това ЕС подпомага енергийната ефективност чрез програмите в рамките на политиката на сближаване, програмата „Интелигентна енергия – Европа“, финансиране чрез посредничество, Европейската програма за икономическо възстановяване и рамковата програма за научни изследвания, технологични разработки и демонстрационни дейности. Комисията ще анализира и други варианти при изготвянето на следващата финансова рамка.
- 3.10 Комисията ще проучи и ще се консултира относно най-добрите решения за постигане на промяна в поведението на **потребителите**. Допълнителни мерки:
- въвеждане на по-строги стандарти за енергопотреблението на някои видове домакински уреди;
 - улесняване на пазарното разпространение на най-ефективните строителни елементи, като например екологосъобразно проектиране или енергийно етикетирание на дограмата за прозорци, както и на целите системи;
 - осигуряване на по-точна информация за енергопотреблението посредством сметките и т.н., налагане на задължение за оборудване на най-малко 80% от потребителите с интелигентни измервателни прибори до 2020 г. (при условие че тази мярка бъде подкрепена от благоприятен национален анализ на разходите и ползите), разработване на нови интелигентни системи за енергоспестяване (при спазване на поверителността на личните данни);
 - въвеждане на енергийни етикети и стандарти за отчитане на „готовността за инсталиране на интелигентна енергийна мрежа“ на уредите и сградите.
- 3.11 Тъй като планът е изготвен в очакване на бъдещата Бяла книга за **транспорта** (публикувана през април 2011 г.), в него не се разглежда този сектор, въпреки че той има все по-голям дял в енергопотреблението.
- 3.12 **Националните планове за действие в областта на енергийната ефективност** (НПДЕЕ) следва да бъдат разширени, за да обхванат цялата енергийна верига. Докладването и наблюдението ще бъдат включени в предварителното координиране на политиките в рамките на стратегията „Европа 2020“ – европейски семестър.
- 3.13 Комисията все още не е предложила **обвързващи национални цели**. През 2013 г. тя ще оцени развитието на ситуацията и ако вероятността да бъде постигната целта за 20% е твърде малка ще предложи обвързващи национални цели. Планът включва и някои секторни цели, които са описани по-горе.

4. **Общи бележки относно енергийната ефективност**
- 4.1 **ЕИСК приветства** предложението на Комисията за нов План за енергийна ефективност, което беше представено след дълго отлагане. Комитетът подкрепя целта на съобщението, но има някои бележки и желае да бъдат направени някои разяснения, както е изложено в настоящото становище. ЕИСК очаква с интерес законодателните и другите предложения за изпълнението на този план, за да представи своите подробни виждания по тях. Енергийната ефективност и енергоспестяването зависят най-вече от действията на гражданите, предприятията и работниците, с оглед на което непосредствената консултация и участието на гражданското общество са от огромно значение.
- 4.2 Тази задача не е лесна, предвид **настоящите икономически условия** на ограничени публични финанси, висока безработица и широко разпространена липса на достатъчно доверие за инвестиции, дори ако би могла да доведе до ползи в относително кратък срок. Най-важното е да се гарантира задълбочено, устойчиво и дългосрочно развитие в посока на по-висока енергийна ефективност. Стремещът за резултати в краткосрочен план може да не доведе до устойчиви ефекти.
- 4.3 **Изборът на мерки** е изключително важен за постигането на реални резултати. Както се посочва в становището от 2008 г. относно енергийната ефективност², ЕИСК е убеден в полезността на доброволните споразумения с националните оператори, но във всяко одобрено споразумение следва да се посочва ясно, че непостигането на целите ще води до налагането на задължителни мерки. Регулирането е естествено необходимо в много случаи, но само когато няма ефект от положителните стимули. Трябва всеки път, когато е възможно, да се използва социалният и гражданският диалог и да се избягва създаването на допълнителна административна тежест за всички и особено за МСП.
- 4.4 Положението е особено парадоксално в **новите държави-членки**, които разполагат с най-голям потенциал да постигнат по-голяма енергийна ефективност, но имат най-малки икономически ресурси. Така например, съществува спешна необходимост от ремонт на системите за централно отопление и от осигуряване на високо качество в сградния сектор и сектора на домакинските уреди. Правителствата трябва да действат по отношение на общия и дългосрочен интерес. Структурните фондове трябва да се използват по по-добър начин.
- 4.5 При обсъждането на **енергийната ефективност и енергоспестяването** следва да се вземат под внимание някои основни характеристики.

² ОВ С 77, 31.3.2009 г., стр. 54.

- 4.5.1 По-голяма енергийна **ефективност означава** да се използва по-малко енергия за произвеждането на единица продукция. Това се постига основно чрез по-добри технологии. Инвестирането в ново технологично решение дава дълготрайни резултати през целия срок на експлоатация. От решаващо значение е не само разработването на технологии, но и въвеждането им в експлоатация.
- 4.5.2 Въпреки по-голямата енергийна ефективност **енергопотреблението все пак може да нарасне** дори в период на икономически ограничения заради по-високите доходи, увеличаващия се брой домакинства с по-високо равнище на комфорт и повече домакински уреди, по-големия брой пътувания и т.н.
- 4.5.3 От друга страна **енергоспестяване** означава намаляване на енергопотреблението главно чрез промяна в поведението. Това може да бъде основна цел за действие. За да постигне реални резултати, тази промяна трябва да е постоянна; „ефектът на бумеранга“ обаче често се оказва по-силен. ЕИСК подчертава, че е необходимо да се обърне по-голямо внимание на мотивите и моделите на човешкото поведение. Какъв тип стимули наистина подтикват хората да променят поведението си? (Вж. също глава 6).
- 4.5.4 Енергоспестяване може да се отчита и в резултат на **понижена икономическа дейност** – неотдавна станахме свидетели на това по време на финансовата криза. Насърчаването на енергоспестяването трябва да стимулира икономическото развитие, социалното благоденствие и качеството на живота. Основната цел е да се прекъсне връзката между икономическия растеж и повишеното енергопотребление.
- 4.5.5 Освен това е необходимо да се оценява и смекчава отражението на разходите за мерките за постигане на енергийна ефективност върху сметките на потребителите, за да не се затрудни достъпът до енергия на част от потребителите и да не се утежнят ситуацията на енергийно изключване. От изключителна важност е да се постигне по-добър баланс между разходите и ползите от енергийната ефективност, за да не се изложат на риск универсалният характер и достъпността на енергията за потребителите.
- 4.6 **Отчитането на резултатите** от мерките за енергийна ефективност е спорен въпрос. Учудващо е, че Комисията изобщо не го споменава, дори в оценката на въздействието на плана. В много случаи като резултати се отчитат самите мерки и теоретичният им потенциал. Реалните сумарни резултати, изразяващи се в промяна на прогнозното енергопотребление, се появяват след дълъг период от време. Освен това не трябва да забравяме и забавянето на статистическата информация – към момента най-новите данни са от 2008 г.!

- 4.7 **Основанието за оценката**, че ЕС би успял да постигне половината от целта си до 2020 г. също остава донякъде неясно. Тя очевидно се основава на няколко източника и изчисления, които отчитат неотдавнашния икономически спад. И все пак какво представлява тази оценка – среден резултат, най-оптимистичен или песимистичен сценарий?
- 4.8 ЕИСК счита енергийната ефективност и енергоспестяването за **отговорност** най-вече **на държавите-членки** заради големия потенциал на местно равнище, дължащ се на местните условия и традиции. Комитетът твърдо подчертава важността на задълбочените и амбициозни национални планове за действие в областта на енергийната ефективност. Той подчертава, че тези планове следва да са по-стратегически, отколкото в миналото, и че по време на изготвянето и оценката им следва да се правят обществени допитвания. Комитетът приветства предложението за нов подход към докладването и наблюдението. Държавите-членки не следва да бягат от тази отговорност. Комисията следва да спомага за укрепването на ангажираността на държавите-членки и да създаде обща рамка за тези дейности.
- 4.9 Комитетът споделя вижданията на Комисията относно **ролята на ЕС** в този контекст, която произтича от член 194, параграф 1 от Договора за функционирането на ЕС. Накратко тази роля се изразява в следното: да избягва изкривявания на вътрешния пазар; да осигурява обща рамка за механизмите, но да оставя на държавите-членки да определят конкретните равнища, които да бъдат достигнати в координация с равнището на ЕС; да осигурява платформа за обмен на най-добри практики и изграждане на капацитет; да отпуска финансиране посредством инструментите на ЕС и да утвърждава ролята на ЕС в международен план.
- 4.10 Очевидно е, че трябва да се оползотвори целият потенциал за постигане на по-голяма енергийна ефективност. За да се постигнат видими резултати в разумен срок без високи разходи, което да мотивира участниците, мерките следва да бъдат насочени най-напред към районите с **най-голям и икономически ефективен потенциал**.
- 4.11 **Що се отнася до предложените мерки**, Комитетът подкрепя изискванията за налагане на екологосъобразно проектиране и етикетирание, но първо трябва да се направи оценка на функционирането на новата система за етикетирание (вж. 6.8). Той също така подкрепя мерките за преодоляване на пречките пред отпускането на финансиране за саниране и реконструкция на сгради. Комитетът също така препоръчва да се проучат секторите, в които могат да се използват ефективно дългосрочни доброволни споразумения.

- 4.11.1 Всички мерки трябва да се прилагат, като се отчитат надлежно икономическата им ефективност и конкретните условия. Нито домакинствата и предприятията, нито държавният сектор трябва да бъдат обременявани ненужно. Високите цени на енергията и съответните разходи на теория наистина водят до по-ниско енергопотребление; на практика обаче те пораждаат риск от енергийна бедност предвид общоизвестната липса на гъвкавост на цените при домакинствата. На риск са изложени и конкурентоспособността на промишлеността и работните места. На пръв поглед това се разбира от само себе си, но явно трябва да бъде повторено предвид някои от предложенията на Комисията. Те ще бъдат коментирани в следващата глава.
- 4.11.2 Комитетът повторно изразява своята загриженост относно въздействието на някои мерки върху разходите за потребителите и възможното им отражение върху тях. Политиката трябва да се съсредоточи върху най-дългосрочното и устойчиво решение за разрешаване на енергийната бедност, най-вече за радикално подобряване на стандартите за енергийна ефективност на сградите, особено на тези, в които живеят домакинства с ниски доходи и голяма уязвимост.
- 4.11.3 Както изтъква Комисията, в много държави-членки са създадени ефективни програми, някои от които постигат успехи от няколко години или дори десетилетия. Според Комитета определено е за предпочитане тези схеми да се продължат и, когато е необходимо, да се подсилят, вместо да се обявяват за остарели и да се подпомагат единствено нови мерки.

5. Специфични бележки

- 5.1 Комитетът е съгласен публичният сектор да играе водеща роля и да дава пример на предприятията и домакинствата. И все пак изискването да се увеличи двойно темпът на саниране на сградите, въпреки положителните резултати от него, може да се окаже твърде обременително. Необходимо е и ясно определение на понятието „сгради от публичния сектор“.
- 5.2 Мерките за насърчаване на енергийната ефективност и енергоспестяването в домакинствата трябва да бъдат подкрепени. През 2008 г.³ ЕИСК представи подробни препоръки относно мерките, по-специално данъчни стимули, за насърчаване на енергийната ефективност на сградите. В този контекст Комитетът отново изтъква колко е важно да се разбере по-добре човешкото поведение, за да се създадат най-добрите стимули, които не е задължително да са икономически (вж. още 6.5 и 6.5.1).
- 5.3 Комитетът подкрепя целта за насърчаване на по-голяма ефективност при производството на топлинна енергия и електроенергия, но някои от предложените мерки могат да се окажат твърде тежки и неефективни.

³ ОВ С 162, 25.6.2008 г., стр. 62.

- 5.3.1 Енергийният бизнес би следвало сам по себе си да предоставя достатъчно икономически стимули на дружествата за комунални услуги да инвестират в наличните и приложими технологии с най-висока степен на енергийна ефективност, за да се избегне мащабна публична намеса. Най-новите технологични постижения, които все още не са напълно развити и са много скъпи, т.е. в действителност не са налични на пазара, би трябвало да бъдат подкрепени, за да бъдат доразвити преди да бъдат възприети от потребителите.
- 5.3.2 Комитетът изтъква ролята на комбинираното производство като високоефективен метод за производство на топло- и електроенергия. **Комбинираното производство** до голяма степен се прилага широко в Европа, като част от икономически ефективният потенциал все още не е оползотворен. Селищните топлофикационни и охладителни системи в Европа все още имат голям потенциал; трябва обаче да се проявява благоразумие при налагането на задължения, тъй като тези системи са скъпи инвестиции и не трябва да бъдат обявявани за остарели само след няколко години. Осигуряването на гарантиран достъп на електроенергията от комбинирано производство до електроенергийните мрежи може да бъде полезна мярка в подкрепа на икономически ефективното разрастване на централизираните и децентрализираните системи за комбинирано производство.
- 5.4 Комитетът споделя мнението на Комисията, че енергийната ефективност е **обещаващ бизнес сектор**. Неговото развитие обаче трябва да се стимулира чрез насърчаване на търсенето, а не основно чрез стимулиране на предлагането. Дружествата за комунални услуги със сигурност трябва да бъдат задължени да предоставят много по-точна информация от тази, която се предоставя в момента, включително за сметките. В становището си относно Директивата за енергийните услуги⁴ Комитетът вече изрази съмнение във връзка с налагането на задължения за енергоспестяване на дружествата за комунални услуги, тъй като това противоречи на бизнес логиката.
- 5.4.1 По въпроса за **белите сертификати** Комитетът предлага Комисията да проучи внимателно съществуващите схеми, като отчете резултатите от прилагането им, анализира цялостното им въздействие и осъществимост от гледна точка на вътрешния пазар, както и други съществуващи законодателни актове.

⁴ ОВ С 120, 20.5.2005 г., стр. 115.

- 5.5 Комисията отбелязва, че най-голям напредък по отношение на енергийната ефективност е бил постигнат в **преработващата промишленост** – 30% за 20 години. Освен това на равнището на ЕС вече се прилагат мерки, като схемата за търговия с емисии, насочени към енергоемките промишлени отрасли. Не е ясно какво точно има предвид Комисията под „големи промишлени предприятия“ – големи енергопотребители, например енергоемки промишлени отрасли, или просто големи предприятия? При всички случаи Комитетът твърдо подкрепя предложените от Комисията мерки за насърчаване на енергийната ефективност в МСП.
- 5.5.1 Винаги има възможност за по-нататъшно подобрене, и за да стане то факт, Комитетът освен това препоръчва използването на дългосрочни доброволни споразумения. В някои случаи определено съществува голям неоползотворен потенциал за енергийна ефективност. Ако малка част от даден сектор не оползотворява своя потенциал за енергийна ефективност, това може и да не оправдава въвеждането на нови задължителни мерки за цели сектори. В случаите на голям неоползотворен потенциал за енергийна ефективност следва да се прилага по-директен и селективен подход. Все повече и все по-широко се прилагат енергийни одити и системи за управление, като обикновено те са част от задълженията в рамките на доброволните споразумения. Във връзка с това е важно да има по-голяма възможност за отпускане на държавни помощи, а правилата на ЕС забраняват да се отпускат помощи за задължителни мерки.
- 5.5.2 Струва си да се проучи възможността за **включване** на стандартните промишлени съоръжения в **изискванията за екодизайн**; не трябва обаче да се възпрепятства нито прилагането на съобразени с конкретната ситуация решения, нито допълнителната иновативност.
- 5.6 Комитетът е съгласен с Комисията, че съществува голям неоползотворен потенциал при **използването на информационни и комуникационни технологии** за целите на енергоспестяването, като например интелигентни измервателни прибори и тяхното широко приложение. Това е обещаваща сфера за европейските иновации, която трябва да се развива настъпателно в сътрудничество между различните заинтересовани страни.
- 5.7 Комитетът вече изрази резерви относно въвеждането на **обвързващи общи цели** за енергийна ефективност и препоръча постижимостта на секторните цели да се проучва за всеки отделен случай. Комитетът оценява факта, че досега Комисията следва този подход. Всички усилия трябва да се съсредоточат върху мерките, които постигат реални резултати.

5.8 Комитетът изразява съжаление, че в съобщението не се обръща внимание на енергийната ефективност в сферата на **услугите**, например търговията на дребно, спорта и отдиха, с изключение на тази в сградите. В него също така само се споменава, без да се доразвива въпросът за **външното измерение** на енергийната ефективност. Комитетът отпрати препоръки за външната енергийна политика на ЕС, включително ефективността, в две свои становища от последните години (Становище на ЕИСК относно „Външното измерение на енергийната политика на ЕС“, ОВ С 182, 4.8.2009 г., стр. 8, и относно „Енергийни доставки: от каква политика за съседство се нуждаем, за да гарантираме сигурността на доставките за ЕС?“ (CESE 541/2011).

6. Мерки за насърчаване на промяна в поведението на потребителите

6.1 Чрез много мерки от политиката за повишаване на енергийната ефективност се цели да се влияе върху аспектите, свързани с **предлагането на енергия**. Това е така в още по-голяма степен в новия план на Комисията, с който се визира цялата енергийна верига. Съществуват подкрепа за техническите разработки, стандарти за минимални характеристики и изисквания за етикетирание и сертифициране, планира се въвеждането на още мерки на равнището на ЕС и на национално равнище. Но само те не са достатъчни за постигането на истински резултати, защото изключително много зависи от поведението на гражданите и предприятията. Ето защо, по своя инициатива, Комитетът желае да насочи вниманието към аспектите, свързани с **търсенето**, и практическия опит от мерките за промяна на поведението.

6.1.1 За тази цел Комитетът организира **изслушване** на 18 май 2011 г. Програмата и направените изложения могат да се прочетат на уебсайта⁵. Настоящата глава от становището е основана на представянията и дискусиите, проведени по време на изслушването.

6.2 Съществува **голям потенциал** за енергоспестяване дори **без да се правят инвестиции**. Например в домакинствата могат просто да се гасят лампите в празни помещения, да се намалява стайната температура, да не се оставят електроуредите в режим на готовност, да се използват автомобилите по-малко и да се шофира по-икономично, и т.н. Проведените одити в рамките на доброволните споразумения в предприятията показват, че и там има много подобни мерки.

6.2.1 Добър пример на успешна доброволна дейност даде самият ЕИСК. В неотдавнашна проверка на сградите на ЕИСК и КР чрез системата на Общността за управление и одитиране по околната среда (EMAS) бе установено, че от 2008 г. до декември 2010 г. потреблението на електричество в тях е намаляло с 10,6%, а това на газ — с 30,3%.

⁵ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-energy-efficiency-changing-behaviour>.

- 6.3 **Информирането и повишаването на съзнанието** са първите стъпки към изпълнението на тези простички мерки, а има и други, които обаче изискват известни инвестиции. Опитът, например на датската енергийна компания SEAS-NVE, показва, че за да бъде ефективна, информацията трябва да бъде съобразена с ценностите, предпочитанията и нуждите на различните потребители. За да може да се поднесе подходяща информация, трябва добре да се познава поведението на хората, като поведенческата психология е важен инструмент.
- 6.3.1 За да се ориентират по-добре в морето от информация, енергопотребителите се нуждаят от помощ, за да **сравняват** аспектите на електроуредите и на мерките. Добър пример за такива усилия е уебсайтът „Първите 10 най-важни съвета“ на WWF (Световен фонд за дивата природа), както и други, които се поддържат навсякъде в Европа.
- 6.3.2 Опитът на „Движението за преход в градовете“ показва, че до енергоспестяване **гражданите достигат поетапно**, като преминават през следните етапи: „липса на интерес – предварителен размисъл – размисъл – подготовка – действие – поддържане“. А за да се действа, е необходимо съзнание, но само то е недостатъчно.
- 6.3.3 По последни данни от **изследване на ОИСР** за намаляване на енергопотреблението в дома най-успешно мотивира по-евтиното оборудване, докато предоставянето на практическа информация и изповядването на екологични убеждения имат много по-малка сила.
- 6.4 Затова политиките **не бива да разчитат само на мерките за информиране и повишаване на съзнанието**, нито на посланията на екологичната политика за постигане на резултати по отношение на енергийната ефективност и енергоспестяването. Потребителите, както и другите енергопотребители трябва да имат полза от действия. Една такава полза е намалената фактура за потребена енергия, ако се получи незабавно. Иначе са необходими стимули.
- 6.5 Други възможни **икономически стимули** са намаленията на ДДС, гаранциите, преките субсидии и др. Те са необходими, но трябва да се прилагат много внимателно, особено при сегашните ограничения на публичните финанси. Например най-последните, много скъпи технологии би трябвало да получават подкрепа за по-нататъшното им разработване с цел намаляване на цената, вместо да се дават стимули на потребителите да инвестират в тях.
- 6.5.1 **Структурните фондове** на ЕС могат да участват повече и по-ефективно, особено в новите държави-членки, където съществува голям потенциал и подкрепата е наложителна. Комисията би трябвало да проучи причините за слабото използване на наличните средства, и когато е подходящо, да преразгледа правилата за финансиране. Изглежда, че в много случаи делът на финансирането от ЕС е прекалено малък, за да действа като стимул.

- 6.6 Дори и **по-скромните стимули** могат да бъдат ефективни. Достатъчни са положителната обратна връзка под формата на благодарствено писмо или доброто представяне в местен конкурс. Общественият натиск от съседите също има добро въздействие. Много пъти решаваща е препоръката от приятел. За да се подсилват този вид стимули, могат да се използват социалните медии. Такива явления, наричани „подръчкване“, трябва да бъдат изучавани и доразвивани.
- 6.7 В **строителния сектор** енергийната ефективност на новите сгради е въпрос на регулиране. Решаването на проблем в този контекст отново е въпрос на разпределяне на стимулите (собственик/наемател).
- 6.7.1 В стария **сграден фонд** мерките за повишаване на енергийната ефективност се посрещат с недоверие относно финансовия ефект от инвестициите - резултатите все още се влияят от поведението, а пазарната стойност на инвестициите е неясна. Строителите би трябвало да откликват на това с високи гаранции за качество на изпълнението, например. В допълнение към мерките за повишаване на съзнанието правителствата би трябвало да следват стабилна политическа линия и да осигуряват финансови стимули.
- 6.7.2 Подобренията следва да бъдат безплатни за **домакинствата с ниски доходи** и да не се финансират чрез заеми, тъй като много домакинства с ниски доходи избягват вземането на заеми или не могат да си го позволят. Често по-ефективно от гледна точка на разходите е жилищата да се подобряват улица по улица, район по район.
- 6.7.3 **Сертифицирането на енергийните характеристики на сградите** е на теория положителна мярка. На практика обаче възникват много проблеми – от неквалифицирани одитори до липса на пазарна стойност на сертификатите. Тестовите от различни одитори на едни и същи сгради дават много различни резултати. Директивата относно енергийните характеристики на сградите дава възможност на държавите-членки да избират да използват или търсенето или потреблението на енергия като база за изчисленията. Същото се отнася и за стандарт EN 15217. Необходими са валиден за цяла Европа сертификат за енергийните характеристики на сградите, базиращ се на изчисленото търсене на енергия, както и преразглеждане на EN 15217. Комисията би трябвало сериозно да разгледа изискванията и системата за сертифициране и да въведе поне общи критерии за одитите. Въвеждането на хармонизиран метод за изчисляване на потреблението на енергия в сградите, въз основа на референтни сгради за различните климатични зони, ще бъде добро решение.
- 6.7.4 Както за новите сгради, така и за санирането на старите, наличието на **качествено** планиране, проектиране и опитна работна ръка е много важно и представлява проблем. Спешно се налагат ефективни мерки за повишаване на образованието и обучението на всички участници – от архитекти и проектанти до работници, както и за адаптиране на учебните планове, така че да включват енергийната ефективност.

- 6.8 За **домакинските електроуреди** важна мярка за информиране на потребителя е екомаркировката. Тя дава добри резултати и това може да продължи и в бъдеще, дори и ако най-големият ѝ потенциал вече е използван. Но по посока на обновената система бяха отправени критики. Не е достатъчно ясна и може да доведе до разнопосочни интерпретации (напр. А+ може да се афишира като най-високото равнище на енергийни характеристики). Също така, нейният замисъл не е задълбочено проверен сред потребители. Комисията следва да проучи положението и да направи необходимите корекции.
- 6.9 Използването на **интелигентни/дистанционни измервателни прибори** за енергопотреблението се разпространява бързо в съответствие с изискванията на ЕС. Ясно е, че така се увеличава производителността на енергийните компании. Но неясни остават ползите за домакинствата, които ги заплащат пряко или косвено. Измервателният уред сам по себе си не може да направи много. В допълнение, енергопотреблението би трябвало да бъде лесно и ясно за наблюдение, за което съществуват и се разработват от сектора на ИТ множество иновационни решения. Освен това трябва да се предвиди лесен начин за адаптиране на енергопотреблението от дадено домакинство (напр. да се позволи на енергийната компания да прекъсва захранването в определени часове и т.н.). Засега Комисията би трябвало да анализира използването на интелигентни измервателни прибори в държавите-членки и тяхното въздействие върху поведението на домакинствата и, ако е необходимо, да измени настоящите разпоредби или да предложи допълнителни мерки, при спазване на поверителността на личните данни.
- 6.10 В промишлеността използването на **дългосрочни доброволни споразумения** дава убедителни положителни резултати в няколко държави-членки, например във Финландия. Стимулите обикновено са свързани с тези системи. Опитът на Финландия с много скромни стимули показва, че участниците се мотивират, когато разбират, че при неуспех алтернативата е регулиране. Доброволните споразумения биха могли да бъдат ефективна мярка и в публичния сектор, както показват последните събития във Финландия. Секторните споразумения на равнището на ЕС дадоха някои резултати, но не винаги работят според очакванията. Няма причина да се правят отрицателни оценки на съществуващите и добре функциониращи национални дългосрочни споразумения.

- 6.11 Като цяло, енергопотребителите трябва да променят поведението си из основи и за постоянно. Решаваща е ролята на гражданите като потребители, работници и гласоподаватели. Проектите биха могли да имат успех само когато **всички заинтересовани участници**, не само публичните органи и предприятията, но също и синдикатите и потребителите, **участват пълноценно**.

Брюксел, 14 юли 2011 г.

Председател
на
Европейския икономически и социален
комитет

Staffan Nilsson
